

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Justina Repečkaitė: „Nuoširdžiai tikėjau savo kūrinium“

2013-10-11

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Muzika

AUTORIUS: Vaida Urbietytė-Urmonienė

DATA: 2013-10

Justina Repečkaitė: „Nuoširdžiai tikėjau savo kūrinium“

Vaida Urbietytė-Urmonienė

Rugsėjo 29-tą dieną, tarptautinei Muzikos dienai skirtų Lietuvos kompozitorių sąjungos rengiamų iškilmių metu, buvo įteiktos premijos už ryškiausius metų kūrinius ir muzikologijos konkurso darbus. Kiekvieną kartą laukiant apdovanojimų, labiausiai intriguoja Debiuto premija, kuri šiais metais buvo įteikta jaunajai kompozitori **Justinai Repečkaitei** už kūrinį „Chartres“ styginių orkestrui. Pirmą kartą ši kompozicija buvo atlikta Šv. Kristoforo kamerinio orkestro „Druskomanijos“ festivalyje. Kompozicija jau tada susilaukė didelio klausytojų susižavėjimo ir palankių vertinimų. Manau, ne vienam smalsu sužinoti, kaip jaučiasi pati kūrinio autorė.

Šiuo metu studijuojate Prancūzijoje, būtų įdomu sužinoti, kodėl, pabaigus bakalauro studijas Lietuvoje, pasirinkote būtent šią šalį?

Aš grįžau į Paryžių, nes per savo Erasmus metus Paryžiaus konservatorijoje susipažinau su daug įdomių menininkų, pripratau būti nuolat stimuliuojama labai aktyvios kultūrinės aplinkos, ilgėjausi viduramžių ir šiuolaikinės muzikos improvizacijų. Man svarbu save realizuoti ne tik kaip kompozitori, bet taip pat kaip improvizacinės muzikos artistei (balsas). Šiais metais teko improvizuoti įvairiausiuose koncertuose su labai skirtingais ir aktyviais muzikantais, taip pat aktorais. Būtent toks išėjimas iš kompozitoriaus kiauto mane labai atgaivina.

Ar nekilo sunkumų su prancūzų kalba, juk ji ganėtinai sudėtinga?

Taip, prancūzų kalba sudėtinga, bet tik dėl keblaus tarimo, tikiu, kad muzikalus žmogus greit perpranta tuos mažus fonetinius niansus, kurie absoliučiai keičia žodžių prasmę. Vokiečių ir anglų kalbų mokiausi metų metus, o štai prancūzų kalbą perpratau kūdikių mokymosi metodu, atvykusi studijuoti į Prancūziją. Ir ji tapo užsienio kalba, kuria aš kalbu laisviausiai.

Kokie pagrindiniai aukštųjų mokyklų, su kuriomis teko susidurti, skirtumai?

Paryžiaus konservatorija yra vadinamoji *Grande école*, kuri tęsia seną tradiciją, joje visos paskaitos yra susijusios su muzika. Čia, skirtingai nei Lietuvoje, nesi priverstas sportuoti, mokytis užsienio kalbos, filosofijos, estetikos ar pedagogikos. Kartais atrodo, kad Lietuvoje ruošiamas universalus intelektualas, o muziku reikia tapti pačiam. Paryžiuje mokomasi tik muzikos, kompozicijos kursas yra labai platus, nes didelis dėmesys yra skiriamas ne tik instrumentinei, bet ir elektroninei muzikai

Papasakokite, kaip prasidėjo Jūsų kūrybinis kelias. Ar jau nuo mažens domėjotės muzika?

Mano mama nuolat grodavo pianinu, kai dar buvau jos iščiose, vėliau skambindavo migdydama mane, tačiau, man pradėjus mokytis muzikos, ji pasakė, kad dabar aš groju geriau ir ji daugiau niekada nebepreisilies prie instrumento. Prisimenu, kad pirmosios mano „kompozicijos“ kilo iš nesugebėjimo atkartoti to, ką ji grodavo, nes mano vaikiški pirštai buvo per trumpi, tad aš savaip perkurdavau tai, ką išgirdavau. Galiausiai man pavyko ją įkalbėti leisti mane į muzikos mokyklą, tai buvo sudėtinga mano šeimai, nes tuo metu lankiau ne tik vidurinę, bet ir J. Stauskaitės dailės mokyklą. Aš taip ir tirpau metų metus šiose dviejose meno srityse, nuolatos kartodama, kad rinksiuosi dailę, tačiau, atradusi muzikos kūrybą, persigalvojau. Tuo metu kompozicijos mokiausi pas Donatą Prusevičių, kuris man rekomendavo pasirinkti koki nors praktiškesnį kelią, tačiau kai jam atsakiau, kad nenoriu „lengvo kelio“, jis mane supažindino su prof. Osvaldu Balakausku.

Žinau, kad buvote paskutinė prof. Osvaldo Balakausko studentė. Ką Jums tai reiškia?

Buvo liūdna, kai Osvaldas Balakauskas atsisakė profesoriavimo. Aš lankydavau jį dar prieš įstodama į Akademiją, pamenu, kartą jis man norėjo padovanoti apie šimtą muzikinių knygų, o man, prisipažinsiu, tada buvo labai gėda, kad aš nemokėjau skaityti visomis kalbomis kaip jis. Profesorius O. Balakauskas tikras kosmopolitas ir intelektualas, be jo palaiminimo tikriausiai nebūčiau stojusi į Akademiją.

Mano naujasis dėstytojas Akademijoje buvo Ričardas Kabelis, kuris turi labai originalų ir kardinalų meninį mąstymą. Jis nuolatos teigia ištikimybę idėjai. Dėstytojas tikėjo manimi, kartais net labiau už mane pačią, kai rašiau šį, man svarbų apdovanojimą pelniusį kūrinį „Chartres“.

Jūs dar tokia jauna, o jau turite tiek įvertinimų, apdovanojimų. Ar tikėjotės tokio pripažinimo dar būdama pirmuose kursuose? Ką Jums tai reiškia?

Man labai svarbus Lietuvos pripažinimas, man atrodo, kad jį labai sunku įgyti. Pasitelkęs informacines technologijas, klausytojas gali susirasti mėgiamą muziką iš visai kito pasaulio kampelio, tad ne pats kompozitorius renkasi savo auditoriją. Šiais metais „Chartres“ transliuoja Tarptautiniame Rostrumo projekte dalyvaujančios radijo stotys, tarp jų ir LRT Klasikos radijas. Apie tokį „vaisių rinkimą“ niekada nebuvo susimąsčiusi, tiesiog ramiai gyvenau savo uždaramame kūrybiniame gyvenime.

Kai 2012-ais metais „Chartres“ buvo atliktas Šv. Kristoforo kamerinio orkestro (dirigentas Karolis Variakojis), ar būtumėte pagalvojusi, kad jam bus skirtas Debiuto premijos apdovanojimas?

Aš nuoširdžiai tikėjau savo kūrinium, bet nežinojau, koki poveikį jis gali daryti klausytojams. Man tikrai labai malonu, kai žmonės pasakoja, kaip išgyveno mano muziką. Po to kai „Chartres“ buvo rekomenduotas konkursui *International Rostrum of Composers*, Debiuto apdovanojimas yra loginė išdava.

Kaip kilo šio kūrinio idėja, kuo ši kompozicija skiriasi nuo kitų Jūsų kūrinių?

„Chartres“ kūriau pusę metų Lietuvoje, gan meditatyviu savo gyvenimo laikotarpiu. Tai mano žvilgsnis į Šartro katedros Pietų rožę, kurioje vaizduojama Apokalipsė. Kompozicijai sukurti man buvo svarbi simbolinė prasmė ir vizualios išraiškos transformavimas į muzikinę. Ieškojau būdų, kaip piešti muzikinėmis priemonėmis pasirinktą vitražą. Visus muzikinius parametrus griežtai parėmiau vienintele proporcija 6:8:9:12. Įdomu tai, kad struktūrinė kūrinio analizė šokiruoja klausytojus, kuriems atrodo, jog „Chartres“ yra labai emocionalus kūrinys, tačiau jo abstrakčią koncepciją būtų galima aplikuoti ir kitoms menų formoms. Tai pats ištikimiausias pradinei idėjai kūrinys, be kompromisų.

Žinau, kad kompozitoriams sunku atsakyti į tokį klausimą, bet gal galite pasakyti, kuris kūrinys Jums pats mieliausias?

Be abejonės – „Chartres“.

Kas kūryboje Jums atrodo svarbiausia, į ką daugiausiai kreipiate dėmesio?

Man svarbiausia kūrinio koncepcija, be kurios kompozicija būtų tik akių dūmimas. Iš idėjos ir kyla visi tolesni sprendimai, lemiantys formą, harmoniją, ritmą ir visus kitus muzikinius parametrus, kurie tarnauja šiai koncepcijai pagrįsti.

Iš kur semiatės įkvėpimo?

Mano kompozicijų koncepcijos turi pradinį, ne muzikinį pavidalą. Tai gali būti vizualūs menai, teologija, teatras, improvizacija, proporcijos ar net geologiniai procesai. Šios temos gali pasirodyti iš skirtingų pasaulių, bet viskas kyla iš mano interesų rato.

O kas iš šiuolaikinių menininkų Jums labiausiai patinka? Galbūt tai yra vienas iš Jūsų autoritetų?

Iš kompozitorių – Salvatores Sciarrino savitas skambesys, Gérard Grisey muzikos mistika užslėpta tikslioje garsų organizacijoje. Prieš keletą metų pirmą kartą išgirdau *free* muzikos improvizatorę kontrabosistę Joëlle Léandre, o štai praeitą mėnesį dalyvavau jos ir Mat Manerio vestuose improvizacijos kursuose Royaumont vienuolyne. Tai nepaprasta artistė, mokanti gyventi ir kurti išnaudodama intensyvumo galimybes. Esu įkvėpta improvizacijos, man pačiai tobulėti labai svarbus improvizavimas, kai kuriama čia ir dabar. Skirtumas tarp kompozicijos ir improvizacijos yra tas, kad kompozicija yra užrašyta kontroliuoti jos pakartojimus. Improvizacija reprezentuoja tik tą vienintelį momentą, erdvę, atlikėjus, išgyvenančius tą atmosferą.

Tiesą sakant, mano aistringas susidomėjimo akiratyje šiuolaikinis menas labai konkuruoja su viduramžių menu. Ypatingą dėmesį aš skiriu XIV amžiaus kultūrai, istorinei situacijai, kuri stimuliuoja mano fantaziją. Netyčia tapau šio laikotarpio misioniere, bestengiančia visus, nors kiek susidomėjusius, juo apšviesti.

Vis dėlto dažniausiai klausausi *ars subtilior* muzikos! Ir, rodos, viskas prasidėjo, kai pamačiau keletą rankraščių ir jų transkripcijų, kai suvokiau, kokie jie paslaptingi ir užkoduoti. *Ars subtilior* menas yra nuostabi viduramžių avangardo išraiška.

Pažadu visiems, kai atvyksite į Paryžių, būtinai nusivesiu jus į viduramžių „Cluny“ muziejų, o po to į „Pompidou“ muziejų, kuriame demonstruojami neprilygstami Picasso ir Kandinskio paveikslai.

Kaip Jums sekasi bendradarbiauti su atlikėjais? Ar jie noriai imasi atlikti Jūsų kūrinius?

Studijų metais Lietuvoje būdavo labai sunku surasti atlikėjus tarp studentų, pačiai teko jų ieškoti tarp profesionalų, kurie sutiko įrašyti mano kūrinį, tai buvo puikūs atlikėjai – akordeonistas Raimondas Sviackevičius ir fleitistas Giedrius Gelgotas.

Naujausi mano kūriniai buvo atlikti labai noriai ir su įkvėpimu, nes Paryžiuje yra daugybė šiuolaikine muzika besidominčių menininkų, kurie nuoširdžiai reiškia entuziazmą ir norą, kad parašyčiau kūrinius būtent jiems. Tai – šiuolaikinės muzikos ansamblis iš Paryžiaus „Warning“, kuris įrašė mano naujausią kūrinį „Absence“ ir šiuo metu laukia, kol parašysiu jiems trumpametražę operą NOA festivalio užsakymu.

Ar dažnai atlikėjų interpretacija skiriasi nuo Jūsų sumanymų? Ką tuomet darote? Kiek leidžiate atlikėjams laisvai ir savitai interpretuoti medžiagą?

Sunku tobulai atlikti kūrinį, bet dar sunkiau jį tobulai sukurti. Tad aš gan atlaidi atlikėjų klaidoms ir kantri pristatydamą koncepciją. Ir net jei kūrinys niekada taip ir nesuskambėtų, jis egzistuoja, nes, kaip kartojo rusų rašytojas ir scenaristas M. Bulgakovas, „manuskriptai nedega“.

Na, ir pabaigoje – kokie Jūsų ateities planai? Kada klausytojai gali tikėtis naujausio Jūsų kūrinio?

Šiuo metu keliauju po Rusiją, dalyvauju Tarptautinėje jaunų kompozitorių akademijoje. Maskvos šiuolaikinės muzikos ansamblio solistai groja atrinktų kompozitorių kūrinius Permės regione, paskutinis koncertas skambės Maskvos nacionalinėje filharmonijoje. Aš šia proga parašiau duo akordeonui (Sergey Tchirkov) ir violončelei (Ilya Rubinstein) „Plate Tectonics“, kuris yra lėtų ir tolimų požeminių judėjimų, jų atskyrimo ir poveikio Žemei muzikinė meditacija.

Ačiū už pokalbį